

OREOLE
 CIBOLE
 KOGUI
 DAMANA
 YUKPA
 WAYUNAKI
 ACHAGUA
 ROMANÍ
 ITTI ENAKA
 ENOJA NI DALINGI
 BARÍ
 TULE KICHWA
 WOUNÁN U'WA
 EMBERA HITNÚ CUIBA
 TATUYO TINIGUA PIAROASIKUANI
 ÑENGATÚ GUAYABERO SIRIANO SÁLIBA
 ACHAGUA
 CARAPANA PUINAVE PIAPOCO
 EDUÚRIA TARIANO CARIJONA KURRIPAKO
 NAMTRIK WANANO TUYUCA KUBEO BARÁ
 YANAICONA NASAYUWE DESANO PISAMIRA
 INGA PIRATAPUYO YURUTÍ BARASANO
 AWA PIT. UITOTO TUKANO MAKUNA
 TAWANO
 CABYARÍ COBOLAJE KAMENTSÁ KAKUA YUHUP
 COFÁN SIONA MIRAÑA
 TANIMUKA ANDOQUE
 COCAMA NONUYA
 MUIANANE OCAINA
 TIKUNA
 BORA
 YAGUA

BARA

Acuerdo Final para la Terminación del Conflicto Armado

Una publicación de
**La Oficina del Alto
 Comisionado para la Paz**
 y traducida por
MinCultura

AÑURIJE KUJA WEDEMAHIORIKE

Ati tuti keó kějã keoro tegoñã vedemãhiõrike nĩ Habonafu, manĩ viogẽ Colombia mãkã, makarukumãkãrã wiora mẽnã, biro waruku hirõmẽnã iihãkufa hikã wãtõ mãkãrã afega wãtõ mãkãga fẽnĩ fearo nĩ kujã wedehenke, tokõrõrã fetiruku bajoka amẽrĩ hiãrike hirõmẽnã añurijewado nĩrukuhõhatoĩrã

PUNTO 1

Colombianoya mãmãyefa: Hikãribiro nĩmũãnũkãhate (RRI) ano iirõ ti, bohorikaro fadehatiyefare mãkãriñere añurõ nihate mãkãñe, to biri ñañarike binẽmõãtihatõ iirã, añurije wado nĩrukuhõhato iirã.

- Makarĩmakãrã yefare oteribojoka, nifetira feterĩmakãrã keja añurõ nihatemakãñe
- Niri yefare nihate, faderiyefa, mãkãmena hikãribiro tegoña, faderikokuti, barikere añuro tihate mãkãñe
- Mãnĩkãñirõrẽ, hikãribiro mãkãñirẽ iabatoro
- RRI nĩ kũhã nifetira mãkãñihãrẽ iirõ ti, ñãñãrõ birã, ñẽmãñirã, kũhã borike biatirike otenõñuwara te iãñhe nĩ.

Acuerdo
de
Paz

1. Hita māni fademāhīrihe:

-Hita nijato ihānākējā, faderimāhārē dukorōje, kuatirare to biri fetohā keorare, fuawāmō mākāne kumārē kuorokuma iī wedehehānā

- Hita kēhā dekojate nijato, bajoka niāmānirihe, kējā ianēnēherike, to biri afeye fadeyamānirihe
- Hita aūro fadehato iira afeye mēnā titamōrihe to biri heriye
- Hita kuha dukorihere aūmēnā kuodobahato iī wadehehānā
- Atē hitare nērugahānō, fademāhira, hitamānira, fetohā hita kuora, nūmiā wii mākānā to biri afero mākānā nānāro bidorikārā
- Hita kuorihe nijato, aūro ianunuhe fadehō, uhenia-nurite tii, otere ianunuje, dua tiinihōrike
- Aūrō hitare kuohato, nānārihe fetihato iirā wadehehānā:
 - Hikayefa oteriyefa manī nīrō nānārihe fetihato
 - Māni faderi yefare fearimērā tijato atere iirā
 - Kējā māni yaa yefare tugoña wadekōrike, kējā wadehejate māni wioگو, mākāri mēnā to biri faka faderiye dutirāmēnā
 - Manī yaa yefari keokho hromakakumarifu aūro keoro tikōrike nijato iirā.

Acuerdo
de
Paz

- hikatefara kujate faderiyefare iānēnōjemājirike:
Barike keoro tirike amakujō tinirije kujā faderimā-
hārē.

II. Mānī tinīhatemākāñē

- Fuawāmō kēmārimakāñē fōre fetiyato nānārō
birije, hikāribirōwado nijato iirā mānī nīrōrē
- kujā kenōrihe nifetirije, wijeri, māārī, ūworike,
mētāmākārīājāfōre tirije wākō iihānā.
 - Nifetirije kēnōhato iirā tirukuma, ukomākāñē,
buerije wijeri, oko āñōrije kujato faderimaja iirā.
 - Mānikā nifetira faderikere timwanekāhate añuro
wākōrōmēnā tibwonekāhate to biri iānōnōherije
Coteriyemena āñōrō faderike mānī nīriyefare.
 - faderimāhātēre niruku iī afeyemēnā titamōrike
niruku kujā āñōrōmēnā faderihōhāto (RPI
tjwōriko temakāñere wiora.

- ## III. Añurō Barike iānōnōjerike Bajokaye Mākāñē:
- Barike añuro tibwa nōkārīje nifetiritemākārā,
nēē awoatjato iirā tirihemākāñē

- ## IV. Mānī Nīrōwado iānōnōjerike Mākārō (PDET)
- Nānāro biriterire tinēmōkōrike earuko, nānāro
tamōrā nīriterifōre, añurō nirikefijato iirā.

3

Punto 2

Wiora ɓaderike: Añurihe makañe Tinɔkahate
Añuro ninɛkaribe nihato iira kɛjã bohoka nifetiramɛnã
wadeɓeni, tugóna kɛjã tirike

I. Wiora kɛjã Timãhĩrike

wiora kɛjã tɔjate, añijã makõreke makãrã wiora
mɛnã (FARC-EP) kuja tɔjate makãñe niruku wioɓe
kɛ tɔjate

II. Wiora ɓadɛmãhĩrike

kɛjã ɓadɛmãhĩhato iirã tikoma, kɛjã tɔjate,
iãmãjijate, to biri iãnɛnjate. Dutirare ñanãro
watihato iirã tirike

III. Bohoka kɛjã timãhĩrikeno

* Añorukuhohato iirã kɛjã tɔjate:

- Bohoka dutiranore juoneoku wadeɓeni wahate
makãñe, kɛjã tihate niruku, maní wioɓe dutiribe
kɛrikemɛna.

* Makã niira nifetira nɛãkumu ɓoriike:

- Hikaro kuojate nihato wade batohato iirã kɛjã
kujato, to mɛnã añuriye wado inɛnɛãwanirike nijato.

Acuerdo
de
Paz

- * Añoro niñkutirije, hikāribiro nīmāhirike:
 - Nifetivare hikaro niruku wiogθ kū kūjato mānī nirōrē hikāribiro nījato tīrā.
- * Mānirē iānōnōhejate:
 - ≠ Mānī wiogθ iānōnōjerike mākāne kūriki mānī niritere to biri tiafononwarukuma mākāvirē
- * Dutirihē nīmōanēkājato tīrā kūjā faderike
 - Mānī niritere kūjā tirihere iā amēwiojō tījōrī bojōka tījatore āñurō kū nōnōājato tīrā.

III. Wiora kūjā tirihere nīnēmōkūrīje nījato tīrā tirike.

- * Wiora kūjā faderikere fearimehāñurō tājato hikāribiro:
 - kūjā wiora warā faderijere hikāribiro tinōnōawarīke nījato.
- * Wiora warikere āñurō mēnā faderike to biri iditoro mānirijemēnā tīhato tīrā.
 - Wiora hōānērikere fearimehāñuro nīnēmōkujato iāfeotiri terifekārē āñurōmēnā iditoyamānirijemēnā wadejō tirike nījato.
- * Wiora kūjā faderijere kenōnēmōjōrike to biri kūjārē hōānērā tirīkekutirije.

**Acuerdo
de
Paz**

- Kējäre hikate nīruku bayiro mājira iārikate kējā wiora tirihere, māni wioḡe dutiromena kējā ānuro tinēnēajato iira.
- * Māni niritērikāvē terora wiora ānūrō hōanērike:
 - Buerije mākānē fē kāre wiora nirike niḡe to biri nōmiōkā dutimājirike niḡato
- * Ānūrije mākānēnō nidoatirike.
 - māmatirike 16 kemari mākārā wiora nīrukuma ānuro nīrikekētihato nānāvō tāmōrāvē, iāfeoyamānirāvē kējā nīrōrē

Punto 3 Nānārije Fetiro'

- Tokōrōra nānārije fetijato iī Wadejerike
- Atē (FHBD) irije niku tokōrōra nānāro āmēri tirike Fetijato ānija surara, mākārōkōrimākārā mēnā (FARC-EP), to biri bojōka ānūrō niḡate.
 - Ānuro kējā tinēnēahātā, nānārije fetikoaruko, fēkafawore dukōrike (DA) niri makarōkōri mākārā māniya ditare kējā ānūri mājā nīrike waruko.
 - Fēkafawū dukōrike nīrōti kējā tero waruko irikefē, (ONU) fē fēkafawūire bokānē tijiōri iāwarukurike wenēkōrukoma
 - Atē nānārije fetikoajātā FARC-EP 22 teri kējā niḡate to biri 5 teri kējā wayōjūhātē.

6

Acuerdo
de
Paz

- Kējäre hikate nīruku bayiro mājirā iārikate kējā wiora tirihere, māni wioge dutiromena kējā ānuro tinēnōājato iira.
- * Māni nīriterikāvē terora wiora ānūrō hōānērike:
 - Buerije mākānē fē kāre wiora nīrike nija to biri nūmiōkā dutimājirike nijato
- * Ānūrije mākānēnō nidoatirike.
 - māmatirike 16 kemari mākārā wiora nīrukuma ānuro nīrikekētihato nānāvō tāmōrāvē, iāfeoyamānirāvē kējā nīrōrē

Punto 3 Nānārije Fetiro'

- Tokōrōra nānārije fetijato iī Wadejerike
- Atē (CFHBD) irije niku tokōrōra nānāre āmēri tirike Fetijato ānijā surara, mākārōkōrimākārā mēnā (FARC-EP), to biri bojōka ānūrō nijate.
 - Ānuro kējā tinēnōahātā, nānārije fetikoaruko, Fekafawore dukōrike (DA) nīri makārōkōri mākārā māniya ditare kējā ānūri mājā nīrike waruko.
 - Fekafawū dukōrike nīrōti kējā tero waruko irikefē, (ONU) fē Fekafawūire bokānē fijōri iāwarukurike Wenēkōrukoma
 - Atē nānārije fetikoajātā FARC-EP 22 teri kējā nijate to biri 5 teri kējā wayōjūhate.

6

Acuerdo
de
Paz

- Até mākāñe wajate nīi 7 niriye, kējā tujate nīkē
25 tifeojate mākāñe, ñāñāriye fetujato iirā.

Até nīi biro tujako kējā iiriye:

I. Nīinōkārō

- Kējā tujate mākāñe kuo 180 ñmōrekori koro tinōñōājate ñāñāriye fetujato iiriye watoare (CFHBD y DA)
- ni feturiye kējā iāriye mēñā iāñōñeje tiriye nījato kējā nihate terive āñijā māñirē koterimaja (surara) tiri kuma teeré.

II. Duturiye timajirikenō até CFHBD y DA iirike

- 35 teri nīkē kējā tujate atewatoare nī CFHBD y DA to biri nimajōrōferike tujate.
- ñāñāriye fetujato iirā kējā tiritere afeye ñāñōcotea. tujato iir tirkuma to biri bojokafure fotocōātujato iirā.

Acuerdo
de
Paz

VI. KUJARĒ TINĒMŌKŌRĪMAJĀ

- Añurōmēnā kēhā uɣari ĩākotejānā nifetirofure

VII. KŪJĀ BEJÚ DUKŌHATE

- KŪJĀ bejure wāmēkutirihere jeneoku iabehe, kēnōkŷhatemākāñē nifetiriye bejú kŷhā kwonkere.
- Nifetirofure dutiro (ONU) KŪJĀ uɣakere nēkŷ oakyo wadebatorikuma. nifetirofure kŷhā wɣarokŷrŷ.
- Até CFHBD y DA tiameɗanye nīi tokŷrŷrā amerijiārike fetijato Colombia ānijā makarukuri-mākārāmēnā (FARC-EP), tokŷrŷrā kuja tiriye kutinjemena fetikoajato āñŷriye wado nīi ŷmŷanŷkajato ĩrā.

MĀKĀRŷKŷRĪMĀKĀRĀ KŪJĀ MĀNĪ BOJOKAMĒNĀ NIFETIRIYE TINĪJATE-KUJĀ BORĪHEMENA

- Mānī bojoka mēnā tiniriketiriye waruku āñjā wākārŷkŷmākārārē āñŷrŷ fadē niyŷrike kŷjata waderāmēnā kŷjākāborijenŷmēnā tiriye wajato, wedefairiye mānirŷ.
- Mākārŷkurimākārārē (FARC-EP) nifetirare to biri nŷmĭā kare timajiriye nirŷkŷ.

9

VI. KUJARĚ TINĚMŌKŪRĪMAJĀ

- Añurōmēnā kōhā uitarī ĩākōtejānā nifetirofure

VII. KŪJĀ BEJÚ DUKŪHATE

- KŪJĀ bejure wāmēkutirihere jeneoku iabehe, kēnōkŪhatemākāñē nifetirijere bejú kŪhā kwonkere.
- Nifetirofure dotiro (ONU) KŪJĀ uyakere nēkŪ oakyo wadebatorikuma. nifetirofure kŪhā wiyarokŵrŵ.
- Até CFHBD y DA tiameŵarje nīi tokŵrŵra amerijārike fetijato Colombia ānijā makarukuri-mākārāmēnā (FARC-EP), tokorora kuja tirije kutinjemena fetikoajato āñŵrije wado nīi ūmŵanŵkajato ĩrā.

MĀKĀRŪKŪRĪMĀKĀRĀ KŪJĀ MĀNĪ BOJOKAMĚNĀ NIFETIRIJE TINĪJATE-KUJĀ BORITEMENA

- Mānī bojoka mēnā tinirikutirije waruku āñjā wākārŵkŵmākārārē āñŵrŵ Fadó nijŵrike kŵjata waderāmēnā kŵjākāborijenŵmēnā tirije wajato, wedefairije mānirŵ.
- Mākārŵkurimākārārē (FARC-EP) nifetirare to biri nŵmīā kare timajirike nirŵkŵ.

Acuerdo
de
Paz

**Acuerdo
de
Paz**

**Acuerdo
de
Paz**

-Añōrijē wadegejuonte to biri wedeYafanōrite wimārā
mākārūkuri-mākārā mēnā nījō witiri qārārē bayiro
ñānēmōriye waruku. āñijā wimārārē kējā tirēgāriyere
titamōjō tirike nīi, to biri kējō Yawederamēnā
āñāñē wīñāñāto ñēñā

**Acuerdo
de
Paz**

- Kējā mākādekori-mākārā kvojata mākāñē oamīrikumā kējā timuāñekājāte mākāñē, to biri kējā niri tere ĩāñeñejeñō ñāñarije Jebatejō tirike, to biri titamōñikere hikātira nīruku āñōrō fadenñeñajato ĩirā fea kumā mākārō, até buenge, wigeri, māñiye ugénirije wademāgīōrike, to biri kēhāya waderamēñā ñeōkumu tirihe mākāñē waruku,

AÑURO NIHATE MAKĀÑE, TO BIRI ÑAÑARIGE TIRARE
FETIHATĒ MAKĀÑĒ

Ate kēhā hikōñibiro tugōñarike maniya yefari añuro nyate makāñe.

Nifetire timājirike nīñiwawara fadenike anijā mākādekori-mākārā mēñā tinijate mākāñe.

- Hikābīro tyate waruku, tokōrōrā bojoka ñañaro hiārāre fetiyato ĩirā, niñuma ñañaro tirye kotira mākādekori-mākārā tirobīro tikotero añunjeñe niatiyato ĩirā

- * Māñinirōrē Āñōrō nyate mākāñē ĩāhāñō
- Māñi wogw kũ tyate anijā ñañaro bojokare tinirāre fetiyate mākāñe.

Acuerdo
de
Paz

- * Nāñaro tirimāhārē iāññēherike
 - māñi niri yefare nāñārō kējā tirōgari, yetojañuro iāññējera timāhārike.
- * Maniya yefare iāññējerare fadehato iwa tirike
 - iāññējera kējā dutirije künike tihato iirā.
- * Nāñariye mākāñe Tiatirike
 - añuromenā tihate mākāñe

PUNTO 4

NAÑARE UKO FETIRIHENO

- Atere māñi wiōgō to biri mākādekeri-mākārā wākūhāñā tokōrōrā ukō nāñariye fetihato iirā
- Māñi wiōgō dutiriki ate nāñariye mākāñe tokōrōrā fetikoajato iigō, to biri kējā FARCEP, kā tinēmōkuiukuma nifetirijemena ate ukō nāñariye fetihato iirā
- Itiate nii kējā wadegerike: oterike, nāñarige kējā kuorige to biri tokōrōrā duahato iirā.

I. OTERIYEFA KENOFEARIKE

- Ate kenofeajato iirā iñakufa:
 - PNIS tiruku yefari kenofeahate añuro fadehate mākāñe.

13

**Acuerdo
de
Paz**

**Acuerdo
de
Paz**

* Hikaro Kotera Bejenkara

- Nañariye tirigahare witiqoajato ura.

* Wiora tirike ĩānōñeje Mahinke:

- Ate nu wiora tirije, to biri mākādekeni-mākarā

uñuñe tuchekāse āñuñe ĩanññe māññe māññe

**Acuerdo
de
Paz**

**Acuerdo
de
Paz**

**Acuerdo
de
Paz**

- * Nañaro tirimähärë iänönëherike
- mñi niri yefare nñärö kējā tirögari, yetojañvo
iänönëjera timähirike.
- * Maniya yefare iänönëjerare fadehato uva tirike
iänönëjera kñjā dutirike kñjka tihataññ

**Acuerdo
de
Paz**

**Acuerdo
de
Paz**

**Acuerdo
de
Paz**

- Yefari oterikere wajonukōrike, faderimaja nānānge tiramēna fāde atikuma. Afetere māni wioḡe faderimājāre ti tamōriki.

• Ate wahate mākānere tiafurukuma

• Ateru māiāre kāiā tuate kurukuma

**Acuerdo
de
Paz**

- (OEA, UNASUR, CELAC) Wadejerũkuma temäkãñerẽ añuro wiora kũjã irije tinirikutijato iĩrã.

Punto 5 NAÑARO BIRIKÄRÄYE WADEHERIKE KEOROMENA BINEMOÄTIRIJE

I. ATE MÄKÄÑE NJI:

Ate wii kũjã NIFETIRIJE TIJATE:

* NAÑALO BIRIKÄRA KÜJA TIMAJIRIKENO

* KÜJÄ TIATUJATE MÄKÄÑE

* KÜJARE LANUNUJERIKE MAKÄÑE

* KÜJA ANURO NIRIKEKUTIJATE, BINEMOÄTIJATE MÄKÄÑE

• Añuro mena timajirike

• Keoromena binemöätirike.

• Kũjã dutirije timajirike.

• Birikära kũjã ninemohata.

II. Tijate makãñe.

1. Keoromena binemöätijate, binemöätijate =

• Nañaro birikäräre iafeo tihonĩ Keoromena kũja nijate terere awabajate

• Ate niku:

- birikere timaãñe kajate.

- Nañaro birikere birikäräre iafeorike

- Mäni niriyetare añuro nirike kutijate makãñe.

15

**Acuerdo
de
Paz**

2. Bojoka Ditirikarare amārike hianike watoare

- Dutimahiro Fenje nii ate kējā tihate mākāne
- Ate kējā tihate nii bojoka ditirikārārē amāhate mākāne.

3. Añūrye Mākāne Dutimahirike

- (JEP) Atite tiruku ñañarye tirikarare dutirikuma
- Kuja ñañarye tirike wafare itatutya manirikuma kējāmena añuro nirike kutirye niriku
- ñaña amētvaro tirikārādokare ñejoenedofonike niruku wākūfatiyato iirā
- (JEP) kējā dutirye tijate mākāne nirukuma wiora kējā bejerikarafú.

4. Añūrye Timōānēkājate mākāne

- Ñañarye feticoari jikatira ea māni añuro nijōhate
- Ñañaro tamōrikārārē titamōrike, kējā nihate tenifure añūrō nijōhato iirā.

5. Binemōatihate

- Ate ñañarye binemoatihato iirā kējā oapeo tyori añūrye fadejate mākāne

6. Māni Timōānēkā Mājirige

- Māni wioḡe kəkā dutingemena añūrye wado timajirike waruku mani niri yefarere ñañaro tamōrika terire
- Anijākā (FARC-EP) ihākufa kējā titamōhate mākāne añuro mēñā māniya yefare nihate mākāne.

16

Acuerdo
de
Paz

punto 6

KEORORA TIJAFARI IIRĀ KŪHA TIHATE MAKĀNE
kūhā wadegeritere ate tijate tija kufa:

I. Kūhā kūrige tinanogerike

- Bogotófu māni'wiōgā dutirige tira to biri
ītiarā makādukuri makarā (FAEC-EP) Neāto
tijōri wadegerukuma.
- Até tirimajō faderukuma: Merātugonōritie, ti-
nanujerike, bojota kūhā tinēmōkūjate makāne.

II. TIHÓDERIKE

CSVR Wadege tirukú wioga kūkā iirigenena.

- Até kuoruku fua wamo makāne kumari to biri
nifetirihe timahirē, nūmiā kūhā borige, mari
nirige makāne.
- Faferafūfu kūhā oafeōrike niruku (CONPE)
até tihate makāne
- Até tihoderike niruku fateri dutirige,
wadeyapanōrige anō (PND) tiriku kūhā ti-
mahirike māna.

17

III. Māniya yefari mākāne hōānēko tiheojate Wadēherike:

- Nifetirije Kējā Wiora Wadejerike tinōnēārike nīruku.

IV. Afeyé timājirikenō

- Faká fadērike Wijeri kborakā titamōrukuma.
- Ate fetijato ūrā timāhirike nū iditoro mānirō.

HĪKĀRĪBIRO BĪJATE MĀKĀNE

- 23 de Junio de 2016 nīri Wiógere tinōnējerimājā to biri mākarokeri mākarā (FARC-EP) Wadēhehakufo jikāribiro bijate mākānere kējā Dutirihemēnā.
- 18 de Julio de 2016 nīri Dutimāhirōferofū biro tirike Waruku ānūrije Wado niyafadohato ūrā.

**Acuerdo
de
Paz**